

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Галузь знань – 28 “Публічне управління та адміністрування”

Спеціальність – 281 “Публічне управління та адміністрування”

Форма навчання – заочна

КИЇВ 2023 р.

«УХВАЛЕНО»

Вченою радою Навчально-наукового
інституту публічного управління та державної
служби

Протокол № 15 від «05» квітня 2023 року

Голова Вченої ради Лариса КОМАХА

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

на здобуття ступеня вищої освіти - магістр

Галузь знань – 28 «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність – 281 «Публічне управління та адміністрування»

Завідувач кафедри
державного управління

Юрій РУБАН

Завідувач кафедри
публічної політики

Наталія КОРЧАК

Завідувач кафедри
парламентаризму

Валентина ГОШОВСЬКА

Завідувач кафедри
регіональної політики

Вікторія КОЛТУН

Київ–2023

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Деталізований перелік питань фахового вступного випробування.....	5
Критерії оцінювання фахового вступного випробування	8
Список рекомендованої літератури та інформаційні ресурси для підготовки до фахового вступного випробування.....	9

ВСТУП

Програма фахового вступного випробування розроблена кафедрами державного управління, публічної політики, парламентаризму, регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби з урахуванням вимог освітніх програм 281 спеціальності «Публічне управління та адміністрування» і спрямована на те, щоб перевірити рівень теоретичних знань і навичок, здібностей до аналітичної діяльності, виявити стан підготовки вступників до навчання в магістратурі.

Фахове вступне випробування здійснюється на основі принципів добросовісної конкуренції, відкритості й прозорості та має на меті об'єктивно оцінити/з'ясувати:

- рівень професійних компетентностей вступників, їхніх теоретичних знань, лідерських якостей, обізнаності в публічній та дотичній до неї сферах;
- загальний рівень знань, необхідних для якісної підготовки майбутніх магістрів зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування», що визначені стандартом вищої освіти зі 281 спеціальності «Публічне управління та адміністрування»;
- рівень вмотивованості вступника до здійснення професійної діяльності саме в системі державного управління або місцевого самоврядування/публічній сфері.

Фахове вступне випробування до магістратури 281 спеціальності «Публічне управління та адміністрування» складається з *публічно-управлінських, політико-правових, соціально-економічних та історико-культурних питань*. Загалом питання, які виносяться на екзамени, мають комплексний характер і базуються на стислому описі змін у сфері державної політики та врядування, публічного управління, публічної служби, з посиленнями на нормативно-правові акти, що регламентують сферу публічного управління та адміністрування.

Фахове вступне випробування проводиться виключно українською мовою.

Формою проведення фахового вступного випробування до магістратури з 281 спеціальності «Публічне управління та адміністрування» є іспит, який проводиться дистанційно.

Право здобуття освітнього ступеня магістра за 281 спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» надається особам за умови наявності освітнього ступеня бакалавра, магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутих за іншою спеціальністю, за умови успішного проходження вступних випробувань.

ДЕТАЛІЗОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Поняття та основні ознаки держави. Форма держави: характеристика складових. Держава в сучасному суспільстві та її функції. Незалежність та суверенітет. Етапи становлення держави в Україні. Поняття, ознаки та види органів державної влади. Норми та джерела права. Поняття та види юридичної відповідальності. Конституція України як акт установчої влади українського народу. Система основних прав і свобод та обов'язків. Конституційні засади державного суверенітету України. Принцип територіальної цілісності і недоторканності державних кордонів України. Правотворчість: поняття, види. Форми безпосередньої та представницької демократії. Президент України як глава Української держави. Конституційний статус Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади.

2. Представницька влада в Україні: проблеми становлення та розвитку. Сутність парламентаризму, парламенту та парламентської діяльності. Парламентаризм як складова належного врядування. Правові засади парламентаризму. Політична еліта: сутність, види та традиції. Верховна рада України як єдиний орган законодавчої влади. Вибори та референдум як інститут демократії. Повноваження, права та обов'язки народного депутата України. Взаємодія Верховної Ради України із суб'єктами державного управління та громадянського суспільства.

3. Політика як суспільне явище. Політична система в Україні: сутність, структура та функції. Зміст і типи політичного процесу. Державна політика і демократичне врядування. Результативність, ефективність і економічність політики. Політичні партії як суб'єкти вироблення державної політики. Основні напрями демократизації українського суспільства. Вибори та виборчі системи. Політичні інститути як спосіб організації політичного життя суспільства. Бюрократія та її роль у політичних процесах. Прозорість і відкритість (публічність) процесу політики. Взаємодія влади, бізнесу і громадянського суспільства у формуванні і реалізації політики. Народовладдя в Україні та форми його здійснення. Громадянське суспільство як суб'єкт вироблення публічної політики. Публічна політика у сфері євроатлантичної інтеграції України. Діяльність України в міжнародних організаціях. Публічне управління у сфері європейської інтеграції України. Інституції ЄС та інституційне забезпечення Угоди про асоціацію Україна–ЄС. Розвиток взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом. Загрози національним інтересам України: сутність, причини і джерела виникнення. Публічна політика у сфері національної безпеки України. Сепаратистські тенденції: світовий досвід розв'язання складної проблеми. Цифрове врядування і політика.

4. Конституційно-правові засади публічного управління та адміністрування в Україні. Субсидіарність як фундаментальний принцип

публічного адміністрування. Система органів виконавчої влади. Вищі і центральні органи виконавчої влади. Система місцевого самоврядування. Громадське управління. Територіальна основа організації публічного управління в Україні. Адміністративно-територіальний устрій України та його реформування. Посадові особи місцевого самоврядування. Органи самоорганізації населення та асоціації органів місцевого самоврядування. Сутність та складові публічної сфери.

5. Взаємозв'язок публічного управління та адміністрування. Основні підходи до розуміння публічного управління та публічного адміністрування. Поділ адміністративних процесів на функції управління. Сучасні тенденції трансформації системи публічного управління. Значення стратегічного управління та планування в системі публічного управління. Антикорупційна діяльність у сфері публічного адміністрування. Децентралізація та реформування територіальної організації влади в Україні. Інформаційно-аналітична діяльність у публічному управлінні та адмініструванні. Політична аналітика в публічному управлінні як системне явище. Сутність та складові інформаційно-аналітичного супроводу публічного управління та адміністрування. Організаційні технології підтримки публічного управління. Технології електронного урядування. Центральні органи виконавчої влади, відповідальні за формування та реалізацію політики впровадження електронного урядування.

6. Публічна служба як система реалізації публічної політики. Система публічної служби: місія, цінності, цілі, функції, принципи. Державно-управлінська еліта: сутність, механізми формування та засоби її впливу на державну політику. Система державної служби в Україні. Становлення державної служби в незалежній Україні. Сучасні тенденції в реформуванні державної служби України. Особливості кадрової політики на державній службі України. Сфера дії чинного Закону України “Про державну службу”. Принципи державної служби України. Система управління державною службою в Україні. Особливості служби в органах місцевого самоврядування. Посадова особа місцевого самоврядування.

7. Система управління персоналом в органах державної влади. Посади державної служби в державних органах. Професійна компетентність державних службовців: сутність поняття. Служба управління персоналом в органах державної влади України. Планування й розвиток персоналу на державній службі. Корупція як порушення норм професійної етики. Сучасні персонал-технології на державній службі. Мотивування та стимулювання персоналу на державній службі.

8. Сутність та закономірність менеджменту. Організації як об'єкти управління. Прийняття управлінських рішень. Побудова “дерева проблем” та “дерева цілей”. Планування як функція менеджменту. Організаційна діяльність як функція управління. Мотивація як загальна функція менеджменту. Керівництво та лідерство. Комунікації в системі управління організацією.

9. Суспільство як соціальна система, його сутність, типи, тенденції розвитку. Соціальна структура і соціальна стратифікація. Соціальна взаємодія, соціальні відносини, соціальна мобільність. Соціальні зміни та процеси. Соціальні інститути та організації. Етнос, народ, нація.

10. Мікроекономічний рівень аналізу в процесі прийняття управлінських рішень. Макроекономічний аналіз для розроблення і реалізації економічної політики. Основні макроекономічні показники: ВВП та ВНП. Безробіття і цикли ділової активності. Інфляція та механізм антиінфляційної політики. Методи та інструменти державного регулювання економіки. Державне регулювання інвестиційної діяльності. Державне регулювання ринку праці та зайнятості населення. Антимонопольна політика держави. Загальна характеристика фінансової системи. Податки і їх роль у регулюванні економічних процесів. Загальна характеристика публічних фінансів. Система публічних фондів у фінансовій системі України. Бюджетна система як основа публічних фінансів. Джерела формування та методи мобілізації публічних доходів. Зв'язок функцій держави та публічних видатків. Управління державним боргом.

11. Історіографія державного управління. Поняття культури, її сутність та суспільні функції. Культура України в умовах формування національної ідентичності. Національна ідея, національна ідеологія та національна самосвідомість українського народу. Державотворча роль української мови. Місце і роль державної мови в інформаційному суспільстві. Мовна політика в Україні: сучасний стан. Мовна компетентність державного службовця. Етика публічної діяльності. Державний протокол. Сучасність: європейські та євроатлантичні процеси.

Критерії оцінювання фахового вступного випробування

Екзаменаційний білет складається з 3-х блоків завдань:

1-й блок – тестові завдання (90 питань, максимальна ціна 1-го тесту – 1 бали). За характером формування відповідей використовуються завдання лише закритої форми (представлені запитаннями, що потребують обрання однієї правильної відповіді із запропонованого набору варіантів).

2-й блок – кейсові завдання (3 кейси, максимальна ціна 1-го кейсу – 30 балів).

3-й блок – кейсове завдання (1 кейс, максимальна ціна кейсу – 20 балів).

Відсутність відповіді або неправильна відповідь оцінюється в 0 балів.

Знання та вміння, продемонстровані вступником на іспиті з фаху оцінюються за 200-бальною шкалою.

При цьому за тестові завдання максимальна кількість балів становить 90 балів ($90 \cdot 1$), а за кейсові завдання – 110 балів ($3 \cdot 30 + 1 \cdot 20$).

Таким чином, максимальна кількість балів, яку можна набрати за результатами іспиту, – 200 балів.

Мінімальна позитивна оцінка іспиту з фаху складає 100 балів. Особи, які отримали на іспиті з фаху менш ніж 100 балів, позбавляються права на участь у конкурсі на зарахування за обраною спеціальністю.

Загальний час, відведений на складання іспиту з фаху, – 2 (астрономічні) години.

Список рекомендованої літератури та інформаційні ресурси для підготовки до фахового вступного випробування

Базові підручники, навчальні посібники, монографії та ін. джерела:

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Видання третє. Київ : Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
2. Бакуменко В. Д. Теоретичні та організаційні засади державного управління: навч. посіб. / Бакуменко В. Д., Надолішній П. І. К. : Міленіум, 2013. 256 с.
3. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С.В. Качула, Г.Є. Павлова, Л.В. Лисяк, Добровольська О.В., Л.І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
4. Вороніна Ю.Є. Теорія та практика публічного управління та адміністрування: навчальний посібник. Мелітополь : ТОВ “Колор Принт”, 2020. 204 с.
5. Вплив війни на підходи до управління людським капіталом. URL : <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2022/acc-deloitte-survey.html>
6. Гапотій В.Д., Слищик О.А. Основи права: підручник. 2-ге вид. із змінами та доп. Мелітополь : Ви-цтво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2019. 882 с.
7. Глосарій Програми розвитку ООН. URL : <http://www.unpan.org/Directories/UNPublicAdministrationGlossary/>
8. Гошовська В.А. Парламентаризм : підручник. 2-ге вид., допов. й розшир. / В.А. Гошовська [та ін.]. Київ : НАДУ, 2019. 704 с.
9. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наук. доп. / [Шевченко О.В., Романова В.В., Жаліло Я.А. та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук Я.А. Жаліла. Київ : НІСД, 2020. 153 с.
10. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук.ред.кол. : Ю.В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президентові України. К. : НАДУ, 2011. Т. 8 : Публічне врядування / наук.ред. кол. : В.С. Загорський (голова), С.О. Телешун (співголова) [та ін.] ; ЛРІДУ НАДУ. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 630 с.
11. Корогодова О.О., Тимошенко Н.Ю., Іванова Т.В. Навчальний посібник з дисципліни “Основи економічної теорії: самостійна робота”. КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 181 с.
12. Луніна І.О., Бондарук Т.Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навч. посіб. Київ : ДП “Інформ.-аналіт. агентство”, 2019. 304 с.
13. Малиновський В. Я. Публічна служба в Україні: підручник. Київ : Кондор, 2018. 312 с.
14. Місцеве самоврядування / за ред. В.М. Вакуленка, Ю.Ф. Дехтяренка, В.С. Куйбіди ; О.В. Берданова, Є.І. Бородін, Г.А. Борщ [та ін.] ; НАДУ. Київ : НАДУ, 2019. 672 с.

15. Нагаєв В.М. Публічне адміністрування: електронний навчальний посібник. Х.: ХНАУ, 2018. 278 с.

16. Науково-практичний коментар до Закону України “Про державну службу” / ред. кол. : К. О. Ващенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В.А. Дерещ (відп. ред.). Київ : ФОП Москаленко О.М., 2017. 796 с.

17. Обушна Н. І. Інституціональні аспекти розвитку публічного аудиту в умовах модернізації публічного управління в Україні: проблеми теорії та практики : монографія. Київ : Вид-во “Каравела”, 2017. 472 с.

18. Організаційно-правові засади публічного управління та адміністрування: навч. посіб. / Укладачі: О.В. Надьон, І.М. Хмиров, Т.О. Луценко. Х.: НУЦЗУ, 2020. 175 с.

19. Посібник для керівників державної служби / [Ю. Лихач (кер. авт. колективу), М. Канавець, Р. Попов, А. Малюга, Н. Шамрай, С. Гербеда, А. Мацокін, Н. Чермошенцева, С. Селіванов, Н. Щербак, В. Дівак, Г. Третяченко, Ю. Єрченко, М. Постоловська, О. Бутенко, Л. Михалик; за заг. ред. Н. Алюшиної]. К.: ТОВ “ВІСТКА”. 2021. 422 с.

20. Право в публічному управлінні: навч. посіб. / Н.Г. Плахотнюк, В.І. Мельниченко, С.Д. Дубенко [та ін.] ; НАДУ. 3-тє вид., випр. і допов. Київ : НАДУ, 2020. 248 с.

21. Публічна політика : навч. посіб. / авт. кол. : С.О. Телешун, С.В. Ситник, І.В. Рейтерович, О.Г.Пухкал, В.В.Карлова, С.І.Вировий ; за заг. ред. С.О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. 2-ге вид. виправл. та допов. Київ : НАДУ, 2020. 208 с.

22. Публічне управління та адміністрування : навч. посібник / Скидан О.В., Якобчук В.П., Дацій Н.В., Ходаківський Є. І. [та ін.] ; за заг. ред. О.В. Скидана. – Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 705 с.

23. Романюк С.А. Децентралізація: теорія та практика застосування: монографія. Київ: НАДУ, 2018. 216 с .

24. Романюк С.А. Теорія та практика стратегічного управління : монографія. Київ : НАДУ, 2019.234с

25. Селіванов С.В., Обушна Н.І., Хаджирадева С.К. Розвиток кадрового потенціалу державної служби в Україні в умовах реформ : проблеми теорії та практики : монографія. Київ: Вид-во “Каравелла”. 2019. 293 с.

26. Соціальна і гуманітарна політика : підручник / [авт. кол. : В.П. Трощинський, В.А. Скуратівський, М.В. Кравченко та ін.] ; за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського. Київ : НАДУ, 2016. 792 с.

27. Управління персоналом у публічній службі : навчальний посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування”; за заг. ред. С. К. Хаджирадевої. Київ: НАДУ, 2020. 224 с.

28. Фінанси: експрес курс: навч. посібник / І.С. Волохова, Н.А. Шикіна, О.Г. Волкова та ін.; за заг. ред. І.С. Волохової. Харків: ПромАрт, 2018. 262 с.

29. Цінності, стандарти, компетентність у парламентській діяльності :

навч. посіб. / К.О. Ващенко, В.А. Гошовська, Л.А. Пашко та ін. ; за заг. ред. проф. В.А. Гошовської. 2-ге вид., розшир. Київ : НАДУ, 2018. 176 с.

Нормативно-правові документи:

1. Бюджетний кодекс України : від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>.
3. Деякі питання організації роботи державних службовців та працівників державних органів у період воєнного стану: Постанова КМУ №440 від 12.04.2022 р. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2022-%D0%BF#Text>
4. Європейська хартія місцевого самоврядування. Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 15.10.1985. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_036
5. Загальна декларація прав людини: міжнародний документ від 10.12.1948. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015
6. Конституція України. Редакція від 01.01.2020 р. Відомості Верховної Ради України ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini>
8. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.
9. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/183-19>.
10. Про внесення змін до Типових правил внутрішнього службового розпорядку: Наказ Національного агентства України з питань державної служби № 20-22 від 17.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0339-22#Text>
11. Про Державний бюджет на 2022 рік : Закон України від 02.12.2021 № 1928-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1928-20>.
12. Про державну службу : Закон України № 889-19 від 10 груд. 2015 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/889-19>
13. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серп. 2020 р. №695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.
14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо визначення ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності державних службовців, які займають посади державної служби категорій “Б” і “В” (в редакції наказу НАДС від 11 вересня 2019 року № 171-19) : наказ НАДС від 27.11.2017 р. № 237. URL: <https://nads.gov.ua/>

storage/app/sites/5/human%20resources/NPA/171-19-nakaz.pdf

15. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: Постанова КМУ №106 від 06.02.2019. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF#Text>

16. Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листоп. 2015 р. № 932. (із змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.

17. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лют. 2014 р. № 794-VII // Офіц. вісн. України. 2014. № 20.

18. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/2704-19>

19. Про національну безпеку України: закон України від 21.06.2018. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

20. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI : зі змінами від 16.10.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>

21. Про статус народного депутата України : Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-XII : зі змінами від 16.10.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>.

22. Про схвалення Концепції впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження КМУ від 1 груд. 2017 року № 844-р. URL : <http://www.president.gov.ua/documents/>.

23. Про схвалення Концепції запровадження посад фахівців з питань реформ : Розпорядження КМУ від 11 лист. 2016 р. № 905-р .Урядовий кур'єр. 2016. № 247.

24. Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1128-2020-%D1%80>розпорядження КМУ від 16 вересня 2020 р. № 1128-р.

25. Про схвалення Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: розпорядження КМУ від 27 груд. 2017 р. № 1013-р. URL: kmu.gov.ua.

26. Про центральні органи виконавчої влади Закон. України від 17 березня 2011 року № 3166-VI . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

27. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

28. Стратегія управління державними фінансами на 2017-2021 роки (від

08.02.2017 року).URL.: <https://www.kmu.gov.ua/news/249723040>.

29. Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки: Розпорядження КМУ № 831-р від 21 лип. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/831-2021-%D1%80> (дата звернення: 02.11.2021).

30. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. 2014. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

Ресурси мережі Інтернет

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL : <https://www.president.gov.ua/>.

2. Офіційний веб-портал парламенту України. Верховна Рада України. URL : <https://www.rada.gov.ua/>.

3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. Урядовий портал. URL : <https://www.kmu.gov.ua/>.

4. Офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби. URL : <https://nads.gov.ua/>.

5. Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку громад та територій України. URL : <https://www.minregion.gov.ua/about/>.

6. Офіційний сайт Євростату. URL: ec.europa.eu/eurostat.

7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

8. Офіційний веб-портал Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL : <http://www.me.gov.ua/>.

9. Офіційний веб-портал Міністерства соціальної політики України. URL : <https://www.msp.gov.ua>.

10. Офіційний веб-портал Міністерства фінансів України. URL : <http://www.minfin.gov.ua/>.

11. Децентралізація. URL : <https://decentralization.gov.ua/>